ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ІДЕНТИФІКАЦІЇ МЕРЕЖЕВИХ ФЕЙКІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ІНФОМЕДІЙНА ГРАМОТНІСТЬ» В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Решетуха Тетяна Василівна
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри журналістики,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
reshtetyna@gmail.com
Кушнір Оксана Василівна
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри журналістики,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
oksanakush8@gmail.com

Сьогодні, в епоху перенасичення інформацією, спостерігається невідповідність між масштабами її продукування та об'єктивними можливостями людини до сприйняття. Гострими є і питання якості інформаційних повідомлень та проблема вибору авторитетних джерел. Тому формування навичок критичного мислення, медіагігієни, відповідального споживання інформації є необхідною складовою модерного освітнього простору.

Суспільні реалії початку XXI століття актуалізували дистанційне та змішане навчання, яке потребує опрацювання великих віртуальних інформаційних потоків і передбачає активне використання мережевих ресурсів та онлайн-платформ. Це висуває нові вимоги до всіх учасників освітнього процесу. У цьому контексті зростає роль курсу «Інфомедійна грамотність», який покликаний сформувати у здобувачів освіти уміння виявляти актуальні проблеми медійного простору, вдумливо сприймати медіаматеріали та критично їх осмислювати, зокрема ідентифікувати фейки та маніпуляції.

Сучасний освітній процес передбачає конвергенцію інформаційних технологій, які, з одного боку, збагачують класичну дидактику новими засобами та методами, а з іншого – розширюють можливості студентів при вирішенні освітніх і життєвих завдань. Імплементація в навчальне середовище таких технологій є першочерговим завданням при формуванні медійної культури та цифрової репутації здобувачів освіти.

На жаль, складовою багатьох мережевих повідомлень є фейки – цілеспрямовано поширені неправдиві інформаційні вкиди задля введення аудиторії в оману [2]. Найактивніше їх використання спостерігаємо в соціальних мережах. Розповсюдження фейків є вкрай небезпечним. За допомогою неправдивих повідомлень можна маніпулювати думкою людей, розв'язати міжособистісні та глобальні конфлікти.

Розвиток індивідуальної інфогігієни під час вивчення дисципліни «Інфомедійна грамотність» передбачає формування у студентів ***знань*** про суть, особливості характерні ознаки і типологію фейків, основні загрози їх поширення; вироблення ***вмінь*** під час аналізу медіаматеріалів ідентифікувати фейки, використовувати методику ефективного пошуку та критичного сприйняття інформації; володіти навичками етичного спілкування [1].

Формування критичного імунітету медіааудиторії базується на алгоритмі ідентифікації фейкової інформації. У науковому дискурсі виокремлено наступні найважливіші маркери фейків: надмірна емоційність, бажання шокувати; відсутні, анонімні або підозрілі джерела інформації; політично заангажовані або неавторитетні експерти; заголовок не відповідає новині або надміру емоційний; навішування ярликів, поширення стереотипів; однобоке або незбалансоване подання фактів та коментарів; недостовірні фото і відео як підтвердження фактів [4].

Вивчення маркерів фейків було предметом практичних навчальних технологій, апробованих в освітньому процесі та розміщених на сервері електронних ресурсів у середовищі Moodle Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка [1]. Тематичні завдання в рамках навчальної дисципліни «Інфомедійна грамотність» передбачали роботу з постами мережі Facebook, заголовками та змістом публікацій у інтернет-виданнях, онлайн-медіа, соціальних мережах. Студенти практикувалися у пошуку вербальних та візуальних маркерів фейковості в соціальних мережах; розпізнаванні технології клікбейту і засобів маніпулювання у заголовкових комплексах; ідентифікації медіаповідомлень з рисами фейковості та перевірці їх на достовірність за доступними джерелами. Для з'ясування рівня сформованості відповідних знань, умінь і навичок, а також для коригування подальшої навчальної діяльності було проведено поточне тестування, реалізоване через використання питань відкритої та закритої форм.

Пропоновані завдання покликані сформувати такі компетентності: ідентифікувати фейки й інструменти маніпуляції у текстах та заголовкових комплексах; розпізнавати вияви пропаганди, стереотипи і протидіяти їм; оцінювати й інтерпретувати події; вміння ефективно шукати інформацію, працювати з джерелами та першоджерелами; обґрунтовувати власну позицію. Виконання завдань спрямоване на досягнення здобувачами освіти наступних результатів навчання: розуміння й застосування методів пошуку, відбору, систематизації інформації та використання аудіовізуального та друкованого контенту; спроможність продемонструвати належний рівень критичного мислення та розуміння рівня впливу інформації на особистість; уміння верифіковувати медіапродукт, використовуючи сучасні інформаційні технології; здатність інтерпретувати актуальні явища інформаційного простору (фейкові новини, інформаційні атаки, маніпулювання та ін.) для широкої авдиторії, підвищувати рівень її медіа грамотності; подолання негативних тенденцій, створюваних ЗМІ.

Навички критичного мислення, інформаційної грамотності, стійкості до впливів є необхідними для покоління «Digital Natives» з його кліповим мисленням, фрагментарним сприйняттям реальності, поверховістю споживання мережевої інформації. З огляду на це запропоновані завдання щодо засвоєння знань та вироблення практичних навичок роботи з фейками дозволяють сформувати у студентів базові засади медіагігієни. Медіаграмотний споживач є відповідальним за «персональний «цифровий слід» в усій сукупності інформації про людину, яка в епоху тотального проникнення інформаційних технологій або

знаходиться у відкритому доступі, або може бути доступною в майбутньому» [3]. Тому свідоме й несвідоме поширення фейкової інформації, необдумане коментування емоційних меседжів, уникання критичних фільтрів при медіаспоживанні, звернення до анонімних чи підозрілих джерел, експертів негативно впливають на цифрову репутацію здобувачів освіти. Відтак, виховання медіаграмотної особистості, яка здатна підтримувати критичну дистанцію та чинити супротив деструктивним упливам, є першочерговим завданням офлайнового та онлайнового медіаосвітнього процесу у вищій школі.

Список використаних джерел

1. Інфомедійна грамотність. Робоча програма навчальної дисципліни для студентів першого (бакалаврського) / другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями). URL: https://elr.tnpu.edu.ua/enrol/index.php?id=3593 (дата звернення: 02.04.2022).

2. Кушнір О. В., Решетуха Т. В. Ідентифікація фейків в контексті формування критичного мислення майбутніх педагогів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічнфого університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка.* 2021. Т.1 (№ 1). С. 138–145.

3. Уварова Т, Стас Т. Медіаграмотність та медіакомпетентність у сучасній освіті: виклики та тенденції. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2020. Т. 4 (№ 29). С. 191–197.

4. Як визначити та зловити фейк? URL: https://imi.org.ua/advices/yak-vyznachyty-ta-zlovyty-fejk-i2388 (дата звернення: 02.04.2022).

ВІРТУАЛЬНИЙ ФІЗИЧНИЙ ПРАКТИКУМ ЯК ДОПОВНЕННЯ РЕАЛЬНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

Савчук Богдан Сергійович
магістрант спеціальності Середня освіта (Фізика),
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
bohdan_sav2572@ukr.net
Мохун Сергій Володимирович
кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри фізики та методики її навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
mohun_sergey@ukr.net

Навчання у фізиці тісно пов’язується із застосуванням фізичного експерименту як демонстраційного, так і лабораторного. Лабораторний фізичний практикум займає важливе місце в загальній системі університетської підготовки здобувачів освіти. Він є невід’ємною частиною курсу фізики і відіграє головну роль в ознайомленні студентів з експериментальними основами фундаментальних фізичних законів і явищ [1].

Завдання закладів вищої освіти – забезпечити студентам відповідні умови для навчання.

Одним із способів підвищення ефективності та результативності процесу навчання фізики є використання методичних систем навчання, що ґрунтуються на застосуванні інформаційних технологій, які значно розширюють можливості